

УДК 658:657.9:336

Томілова Н.О., к.е.н.

Білоцерківський національний аграрний університет

ОЦІНКА ЗАЛИШКІВ НЕЗАВЕРШЕНОГО ВИРОБНИЦТВА В КОРМОВИРОБНИЦТВІ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ

Проведено оцінку залишків незавершеного виробництва в кормовиробництві та обґрунтовано методику ведення інвентаризації незавершеного виробництва продукції кормових культур при використанні нормативно-позамовного методу.

Ключові слова: незавершене виробництво, кормові культури, нормативно-позамовний метод.

Tomilova N.

EVALUATION RESIDUES IN FODDER WIP: PROBLEM DEFINITION

The estimation remainders of unachieved production in forage crops production is produced, the methodical inventory of unachieved production in forage crops production when using order-oriented accounting of charges is motivated.

Key words: unachieved production, forage crops, order-oriented accounting of charges.

Томилова Н.А.

ОЦЕНКА ОСТАТКОВ НЕЗАВЕРШЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА В КОРМОПРОИЗВОДСТВЕ: ПРОБЛЕМЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Проведена оцінка остатков незавершенного производства в кормопроизводстве и обоснована методика ведения инвентаризации незавершенного производства продукции кормовых культур при использовании нормативно-позаказного метода.

Ключевые слова: незавершенное производство, кормовые культуры, нормативно-позаказный метод.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах постійних змін ринкового середовища головним завданням будь-якого агропромислового підприємства є оптимізація витрат на виробництво продукції. Дані обліку незавершеного виробництва (надалі – НЗВ) дають необхідну інформацію для планування та управління

Томілова Н.О.

підприємством, дозволяють контролювати рух кожного виду продукції з метою оперативного контролю виконання плану виробництва.

Маючи оперативні дані про склад і розміщення НЗВ, керівники підприємств і окремих підрозділів отримують можливість раціонального використання матеріальних ресурсів, обладнання, виробничих площ і т.ін.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблем. Питання оцінки НЗВ є одним із найбільш дискусійних питань в обліку. Серед науковців, які досліджували даний напрям, можна відмітити Вдовенко Н.М., Вітренко О.В., Дегтярьову Є.О., Дмитришина А.М., Капшуль О.Ю., Крисюк В.І., Лановенко В.М., Лінник М.В., Смірнову І.В., Степанко О.І. та ін. Однак питання оцінки НЗВ в кормовиробництві залишаються мало вивченими.

Цілі статті. Дослідити методи оцінки НЗВ в кормовиробництві та проблеми його визначення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Особливістю обліку виробництва продукції кормових культур є і те, що серед його об'єктів виділяють види сільськогосподарських робіт під урожай наступного року (НЗВ). Варто зазначити, що в агропромисловому виробництві не завжди можна правильно віднести ті чи інші види робіт на конкретний об'єкт, оскільки стає незрозумілим, для вирощування якої саме культури вони виконувалися, наприклад, внесення органічних добрив під багаторічні трави. Тому необхідно витрати минулого року на виконання таких робіт списувати на витрати поточного періоду шляхом розподілу. Такий розподіл є дуже важливим при визначенні собівартості продукції. Його потрібно проводити тільки після того, коли стане відомо, яку площу займає відповідна культура і розподіл витрат здійснюється за кожною статтею пропорційно до фактичної площі. Наприклад, при посіві багаторічних трав для витрат, які обліковуються у складі НЗВ, а саме: підготовка ґрунту, вартість добрив, насіння та ін., базою розподілу є кількість років висіву культур.

Як зазначає Сопко В.В. [1, с. 311], НЗВ є найскладнішим елементом калькуляційного процесу, оскільки в умовах безперервного виробничого процесу, якщо немає даних про параметри НЗВ, практично неможливе калькулювання собівартості продукції, а облік НЗВ дає змогу встановити ритмічність виробництва та продукції, контроль за матеріальними цінностями тощо.

Англійський вчений Вуд Ф. [2, с. 205] суч НЗВ і порядок його

обліку подає наступним чином: при наявності НЗВ, тобто частково завершеної продукції, на початку або в кінці звітного періоду необхідне коректування, а щоб знайти виробничу собівартість готової продукції в даному періоді, потрібно обсяг НЗВ на початок періоду додати до загальної суми виробничої собівартості за період, а НЗВ в кінці періоду відняти.

В обліку НЗВ продукції кормових культур відображається наступним чином: Дт 231 «Рослинництво» (аналітичні рахунки з обліку витрат за відповідними видами кормових культур врожаю поточного року) Кт 231 «Рослинництво» (аналітичний рахунок відповідного виду НЗВ у кормовиробництві). Залишок на цьому рахунку означає наявність НЗВ. Сума витрат, що відноситься на продукцію кормових культур звітного періоду за наявності НЗВ розраховується так (формула 1):

$$\sum \text{НЗВ}_{\text{кп}} = \sum \text{НЗВ}_{\text{пп}} + \text{В} - \sum \text{НЗВ}_{\text{кп}}, \text{ де} \quad (1)$$

$\sum \text{НЗВ}_{\text{пп}}$ – сума незавершеного виробництва на початок періоду;

В – витрати за період;

$\sum \text{НЗВ}_{\text{кп}}$ – сума незавершеного виробництва на кінець періоду.

Облік НЗВ продукції кормових культур залежить від особливостей технології вирощування цих культур, специфіки виробництва, номенклатури продукції тощо. Для ефективного та точного визначення НЗВ продукції кормових культур з метою виявлення не задокументованих відхилень, які в цей період можуть бути відносно великими, необхідно проводити підрахунок залишків такого виробництва шляхом інвентаризації. Інвентаризація НЗВ має визначити обсяги і фактичні витрати, понесені в рослинництві та інших виробництвах сільськогосподарського підприємства, під урожай майбутнього року [3]. Поряд з методом обліку фактичних витрат в процесі виробництва продукції кормових культур необхідно застосовувати нормативно-позамовний метод обліку витрат, як такий, що відповідає сучасним вимогам ведення внутрішньогосподарського обліку витрат в кормовиробництві. Нормативно-позамовний метод дозволяє оперативно контролювати витрачання ресурсів з урахуванням відхилень від норм та змін норм. Строки проведення інвентаризації при нормативно-позамовному методі обліку витрат раз в місяць, а мета – визначення стану незакінченої продукції і

витраченого часу оплаченої праці, розрахунок обсягу та вартості витрачених ресурсів [3].

Інвентаризацію НЗВ продукції кормових культур проводять робочі комісії начолі з керівниками центрів відповідальності. Основною метою такої інвентаризації є встановлення залишку НЗВ продукції кормових культур шляхом порівняння фактично отриманої продукції з тією, що знаходиться ще у виробництві з відображенням у Акті інвентаризації в розрізі видів культур та відхилень з деталізацією причини та виконавців. Після визначення кількості НЗВ продукції кормових культур проводиться його оцінка. Слід зазначити, що надзвичайно важливою є правильна оцінка НЗВ продукції кормових культур, оскільки саме вона прямо впливає на її собівартість. При визначенні НЗВ, перш за все, необхідно враховувати фактично понесені прямі витрати на виробництво продукції кормових культур (за даними первинних документів).

Серед основних переваг нормативно-позамовного методу є те, що за його допомогою можна ще до початку виробництва продукції кормових культур визначити нормативну її собівартість на підставі завчасно розроблених та технічно обґрунтованих норм витрат на необхідні ресурси. Також, такий метод дає можливість ще на початкових етапах технологічного процесу виробництва продукції оперативно виявляти відхилення економії чи перевитрат витрачених ресурсів. Це, в свою чергу, сприятиме реальній оцінці НЗВ на кожному етапі виробництва продукції кормових культур.

В міжінвентаризаційний період оцінка НЗВ продукції кормових культур за нормативно-позамовним методом здійснюється на підставі облікових кількісних даних, що дозволяє оперативно виявляти не відображені в обліку відхилення від норм. Слід відмітити, що за допомогою цього методу можна запобігти довготривалому накопиченню таких відхилень в залишках НЗВ продукції кормових культур та зробити ці залишки більш точними. НЗВ продукції кормових культур за умови використання нормативно-позамовного методу оцінюється за нормативною собівартістю в розрізі калькуляційних статей витрат. Оскільки, процес виробництва продукції кормових культур триває достатньо довго у зв'язку з різного роду факторами, залишки НЗВ на початок звітної періоду повинні бути переоцінені по новій нормативній собівартості з урахуванням змін норм.

При використанні нормативно-позамовного методу знижуються витрати праці на проведення інвентаризації НЗВ продукції кормових

культур, спостерігається більший взаємозв'язок між внутрішньогосподарським обліком та плануванням, підвищується роль центрів відповідальності. При проведенні інвентаризації першочергова роль належить оцінці критеріїв якості продукції з метою встановлення відхилень у витратах на якість. Кормові культури і кормовиробництво треба оцінювати за тими самими критеріями, що й потреби тварин. Такими критеріями є суха речовина, кількість енергії і протеїну. У зв'язку з цим, на агропромислових підприємствах розробляється програма (бізнес-план) виробництва продукції кормових культур, в основу якої покладено визначення даних про потреби у кормах за сухою речовиною, вмістом енергії та сирого протеїну за допомогою наступних прийомів та підходів:

1) використання високоврожайних, адаптованих до конкретних умов, сортів і гібридів кормових культур;

2) застосування у кормових сівозмінах багатокomпонентних злаково-бобових сумішей і сумішей з капустяними культурами, а не монокультур. Це вкрай важливо для нормального забезпечення тварин різноманітними поживними речовинами;

3) на підставі перших двох пунктів організація безперебійного зеленого конвеєра;

4) трави збираються на стадії ранньої стиглості, коли в них міститься максимум поживних речовин і перетравність їх висока.

Висновки. Отже, існує три головних фактори в годівлі худоби: визначення кількості споживання корму (за сухою речовиною), концентрації енергії (у кормових одиницях, калоріях або джоулях), в сухій речовині раціону і кількості сирого протеїну. Такі критерії є вирішальними для оцінки якості кормів.

Таким чином, на підставі розглянутої вище інформації слід зробити наступні висновки.

Обґрунтування методики ведення інвентаризації НЗВ продукції кормових культур при використанні нормативно-позамовного методу показало, що в її основі лежить визначення відхилень у залишках НЗВ продукції кормових культур, що робить їх більш точними. Це сприятиме здійсненню дієвого контролю за станом витрат на виробництво продукції кормових культур та формування собівартості їх продукції.

1. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посіб. / Василь Васильович Сопко. – К.: КНЕУ, 2006. – 526 с.

2. Вуд Ф. Бухгалтерский учёт для предпринимателей 1. Ч. 3. / Ф. Вуд. – 5-е издание.

– М. : Аскери Інформаїшн Лтд, 1993. – 341 с.

3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Міністерство аграрної політики України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2001. – 50 с. – (Бібліотека офіційних видань).